

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์	การจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่
ผู้เขียน	นายรัชชัย ทำทอง
ปริญญา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการศิลปะและวัฒนธรรม)
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อาจารย์ ดร.สืบศักดิ์ แสนยาเกียรติคุณ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง “การจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่” มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย เพื่อต้องการศึกษาภูมิหลังการจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนศึกษาประวัติ สภาพศิลปกรรม สภาพแวดล้อมทางกายภาพของวัดร้างแต่ละแห่ง และสภาพปัญหาการจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ เพื่อนำเสนอวิธีการจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า จำนวนวัดร้างที่อยู่ในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ในขอบเขตพื้นที่การศึกษา มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 44 วัด สามารถแบ่งกลุ่มของวัดร้างดังกล่าวตามลักษณะทางกายภาพของโบราณสถานและสภาพของสถาปัตยกรรมได้เป็น 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มวัดร้างที่ยังคงสภาพโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมค่อนข้างสมบูรณ์ จำนวน 20 วัด (2) กลุ่มวัดร้างที่ยังคงสภาพโบราณสถานที่มีสถาปัตยกรรมในระดับกลาง และยังไม่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ จำนวน 7 วัด (3) กลุ่มวัดร้างที่ถูกทำลายหรือไม่เหลือสภาพโบราณสถาน จำนวน 17 วัด ในจำนวนนี้มีวัดร้างที่ได้รับการฟื้นฟูและยกสถานะขึ้นเป็นวัดที่มีพระสงฆ์จำพรรษาแล้ว โดยการนำของมูลนิธิพระบรมธาตุคอกยสุเทพ จำนวน 7 วัด ได้แก่ วัดโลกโมฬี วัดอินทขิล วัดเจ็ดลิน วัดยางกวง วัดเชิงโฌม วัดปิ่นเส้า และวัดโชติคุณ (หรือวัดหมูปูน)

อย่างไรก็ตาม ผู้ศึกษาพบว่า ยังมีวัดร้างอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ได้รับการดูแล และมีสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมเนื่องจากการบุกรุกของประชาชน ในบางแห่งมีอาคารสร้างประชิด

และเบียดบัง ทрудโทรมเป็นที่ทิ้งขยะ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดการอนุรักษ์และฟื้นฟูวัดร้างต่างๆ เหล่านี้ให้เกิดความมั่นคงแข็งแรงโดยการบูรณปฏิสังขรณ์ และปรับปรุงสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภูมิทัศน์ของวัดร้างให้เกิดความเหมาะสม เพื่อรักษาคุณค่าและพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อเมืองเชียงใหม่ต่อไป ซึ่งรูปแบบและวิธีการจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จดังกล่าว ภาคประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่ตั้งอยู่โดยรอบวัดร้างจะต้องมีส่วนร่วมอย่างสำคัญในฐานะผู้ได้รับผลกระทบและมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้ศึกษาได้เสนอให้แทรกกิจกรรมการทำบุญบวงสรวงวัดร้างในแต่ละชุมชนเพิ่มเติมเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในงานประเพณีทำบุญเมืองเชียงใหม่ ซึ่งจะมีหน่วยงานและองค์กรต่างๆ ร่วมมือกันเป็นเจ้าภาพบวงสรวงสถานที่สำคัญต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ โดยมีเทศบาลนครเชียงใหม่เป็นเจ้าภาพจัดขึ้นทุกปี ทั้งนี้กิจกรรมและพิธีกรรมที่เกี่ยวกับวัดร้างให้ชุมชนโดยรอบที่ตั้งวัดร้างต่างๆ เหล่านี้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะเป็นการฟื้นฟูวัดร้างให้เสมือนมีชีวิตขึ้นมาอีกครั้ง ด้วยสำนึกและรับผิดชอบของคนในชุมชน เพื่อสร้างความรู้สึกรักผูกพันและเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรม ซึ่งจะทำให้ประชาชนในชุมชนช่วยกันปกป้องรักษาและทำให้วัดร้างเหล่านั้นมีชีวิตฟื้นคืนมาอีกครั้ง

ทั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สรุปสภาพปัญหาที่พบในการจัดการวัดร้างในเขตเมืองเก่าเชียงใหม่ ดังนี้

- (1) ความไม่มีเอกภาพในการทำงานร่วมกันของหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการจัดการวัดร้าง
- (2) ปัญหาในประสิทธิภาพของระบบราชการไทย
- (3) การขาดการมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่น
- (4) ปัญหาความไม่เข้าใจกันของหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชน
- (5) ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับโบราณสถาน ซึ่งพบว่าโดยทั่วไปประชาชนมักวางเฉยต่อกฎหมายและความร่วมมือในการอนุรักษ์โบราณสถาน เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่มักจะเชื่อว่า กรมศิลปากรจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบและรักษาโบราณสถาน โดยที่ประชาชนไม่จำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการดูแลและอนุรักษ์โบราณสถาน และผู้ศึกษาได้นำเสนอวิธีการจัดการวัดร้างในเมืองเชียงใหม่เพื่อการอนุรักษ์และพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ สามารถสรุปได้ ดังนี้ (1) การจัดการแบบกันเขตพื้นที่ (Zoning Management) (2) การมีส่วนร่วมจากสาธารณะและชุมชนโดยรอบ (Public Participation) (3) การสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของจากชุมชนท้องถิ่น (4) การเชื่อมโยงวัดร้างสู่บริบทปัจจุบัน (5) การทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (6) ความร่วมมือจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ

Thesis Title	The Abandoned Temple Management in Chiang Mai Old City
Author	Mr. Tawatchai Tumtong
Degree	Master of Arts (Art and Culture Management)
Thesis Advisor	Dr. Suebsak Sanyakiatikun

ABSTRACT

a study “The Abandoned Temple Management in Chiang Mai Old City” aimed to study the background of management of deserted temples in Chiang Mai old city area and law regarding to them. This study also covered history of condition of artistic work, physical surrounding of each deserted temple, and problem regarding to management of deserted temples in Chiang Mai old city area so as to present a conservative and sustainable solution for management of deserted temples in Chiang Mai old city area.

The results revealed that there are 44 deserted temples in Chiang Mai old city area in the study area. These temples were divided into 3 categories based on their physical condition of historical buildings and architecture as followed; (1) a group of deserted temples where their historical buildings had relatively perfect condition of architecture, there were 20 temples in this group, (2) a group of deserted temples where the architecture of their historical buildings were in moderate condition and had not been restored, 7 temples belonged to this group, and (3) a group of deserted temples which had been decimated and the historical buildings were no longer intact, the rest 17 temples were in this group. Among those temples, 7 of them had been restored and elevated as temples occupied by monks. Those temples included WatLokmolee, WatInthakin,

WatJed Rin, WatPhan Sao, Wat Chiang Chom, Wat Yang Kuang, and WatChotikul (or WatMu Boon).

Nevertheless, the researcher had found that there were number of deserted temples that had not been attended to. The temples' environment was deteriorated which resulted from encroachment of people, many buildings were constructed adjacent to them and thus obstruct the visibility, and some of the temples' area had deteriorated and become a garbage dumpsite. Thus, it was imminent to conserve and restore those temples by reconstructing to reinforce the integrity and improving their environment and landscape so as to conserve their value and develop them for the benefit of Chiang Mai. In order to successfully achieve the aims, the public sector, especially the communities around those temples, needed to participate as impacted party, stakeholders and owners of the culture. The researcher also suggested holding merit-making and worshipping ceremonies at the deserted temples in each community as a part of Chiang Mai merit-making traditional ceremony. Departments and organizations corporately organized the worshipping ceremonies held at important places in Chiang Mai with Chiang Mai municipality as the host. Activities and ceremonies regarding to the deserted temples were considered as the communities' responsible. These methods were the way to restore the temples and made them look lively again by the awareness and responsibility of the local and to create relationship and the sense of being owners of the cultural heritage. As a consequence, the local people would improve, conserve, and return the liveliness to those temples.

In addition, the researcher had concluded problems of management of deserted temples in Chiang Mai old city area as followed; (1) absence of unity in cooperation among departments related to deserted temples management, (2) problems regarding to Thai's bureaucracy, (3) lack of involvement from local communities, (4) no mutual understanding between Government and private sectors, (5) misunderstanding regarded to historical buildings – most Thais ignored laws and cooperation regarding to conserving historical sites as they believed that the Fine Arts Department was solely responsible for restoration of the sited and thus no cooperation for

conservation from people was needed. The researcher had offered advices for sustainable management and conservation of deserted temples in Chiang Mai old city area by considering suitability of each local. The advices were concluded as followed; (1) Zoning Management (2) Public Participation (3) creating the feeling of ownership for local communities (4) relating the deserted temples to contemporary context.